

fotoConnexió

Memòria 2016

L'estudi, preservació i difusió del patrimoni fotogràfic a Catalunya promogut per Fotoconnexió s'ha dut a terme des de diversos vessants, que queden recollits en tres grans àmbits. A la memòria també s'inclouen les entitats amigues i col·laboradores de Fotoconnexió.

ÍNDEX

ASSEMBLEES GENERALS ORDINÀRIES

pàg. 3

CONFERÈNCIES

pàg. 3

ACTIVITATS DIVERSES DE DIFUSIÓ

pàg. 6

PROJECTES

pàg. 9

AMICS I COL-LABORADORS

pàg. 13

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

A les 18.35 h del dilluns 18 de gener de 2016, Sala de Conferències de les Cotxeres de Sants, al c/ Sants, 79 amb l'assistència de 17 socis.

En ella es va aprovar l'acta de l'assemblea general ordinària del 19 de març de 2015 i informar del nombre de les noves baixes (4) i altes (14), es van comunicar el resum d'activitats dutes a terme durant l'any, l'estat dels comptes de l'exercici 2015 i del pressupost per al 2016, es va presentar la candidatura de membres de la Junta directiva per l'exercici 2016-2017, que va ser escollida en votació, i finalment hi va haver el torn lliure de paraula i la salutació de la nova Junta. La informació detallada de la reunió està a l'abast del socis a l'acta que es va generar.

CONFERÈNCIES

FOTOTERTÚLIES al Cercle Artístic Sant Lluç

Durant l'any 2016 s'han realitzat les habituals Fototertúlies, el primer dilluns no festiu de cada mes, al Cercle Artístic de Sant Lluç. Aquest any han sigut temàticament molt diverses, tractant aspectes històrics, tècnics i d'assaig sobre la fotografia.

1 de febrer

Joan Balmes Benedicto. Un fotoreporter social del primer franquisme
a càrrec de la **Núria F. Rius**, el **David González** i el **Martí Balmes**

Joan Balmes Benedicto (1915-2004) es va aficionar a la fotografia durant la dècada de 1930 retratant excursions i escenes de la vida quotidiana amb la seva càmera de mig format. Després de la Guerra Civil, introduí el 35 mm a la seva producció i es va convertir en "fotògraf ambulat" amb llicència per a fer fotografies en l'espai públic. El seu llegat arriba fins a l'any 1965 i el seu fons està format per 85.000 negatius que van ser meticulosament documentats en llibretes pel propi fotògraf. Actualment el seu fill,

amb l'ajuda de les noves tecnologies i el suport de l'Arxiu Històric de Sabadell, ha aconseguit identificar més de 9.000 sabadellencs.

7 de març

Edició SCAN 2016, Festival Internacional de Fotografia de Catalunya,
a càrrec d'en **David Balsells** (Director) i d'en **Pep Rigol** (Coordinador)

Del 17 d'octubre de 2016 al 8 de gener de 2017 Tarragona va ser l'escenari de la sisena edició de SCAN Tarragona, Festival Internacional de Fotografia que organitzen l'Ajuntament de Tarragona i la Generalitat de Catalunya. SCAN Tarragona és el festival de la fotografia de creació de Catalunya que aplega múltiples iniciatives de procedència pública o privada.

4 d'abril

Josef Koudelka, el fotògraf que hi veu
a càrrec d'en **Manel Úbeda**

Koudelka és un dels fotògrafs més reconeguts i representatius del segle XX. Nascut el 1938 en un petit poble de Moravia (avui República Txeca), es va iniciar en la fotografia com a fotògraf d'obres de teatre després d'abandonar la seva carrera d'enginyer aeronàutic. Membre de la mítica agència Magnum des de 1971 ha estat reconegut amb nombrosos premis i guardons. Entre els més destacats trobem el premi Cartier-Bresson i el premi Hasselblad. Les seves fotografies han estat exposades arreu del món i en llocs tan emblemàtics com el MoMA i el ICP de Nova York, el Palais de Tokyo de París o la Hayward Gallery de Londres.

2 de maig

Portal Alabern de Fotografia a Catalunya
a càrrec de l'**Albert Sierra** i la **Luz Gamiz**

Fotografia a Catalunya és el nou portal web de la cultura fotogràfica que recull el patrimoni fotogràfic català impulsat per la Generalitat de Catalunya.

6 de juny

Pere Català i Pic, el fotògraf que volia canviar el món
a càrrec d'en **Pablo Giori** i en **Pep Parer**

La trajectòria de Pere Català i Pic, un dels exponents més importants de la fotografia catalana, ens permet explicar la quotidianitat de l'ofici i alhora seguir de primera mà la història de Catalunya des de la perspectiva d'un intel·lectual, d'un *self-made man*.

Català i Pic és conegut sobretot com a fotògraf i com a autor del famós cartell «Aixafem el feixisme», però també va treballar en un banc, va ser aprenent, pintor i retratista, pare, activista de la pàtria petita, fototècnic publicitari, articulista i professor del Seminari de Publicitat, creador del Comissariat de Propaganda i cap d'edicions, literat

sense publicacions, fotògraf industrial i artístic, calçotaire, alguerista, sardanista, viatger incansable i, sobretot, amic dels amics.

En aquesta fototertúlia es va fer un recorregut per la vida d'un dels fotògrafs que va canviar la pràctica fotogràfica al nostre país i vàrem conèixer la seva tècnica fotogràfica que permet entendre millor els seus fotomuntatges.

4 de juliol

Onofre Alsamora i la il·lusió de l'òptica (c.1810-1880). Del retrat urbà a les primeres vistes òptiques de la Barcelona del XIX

a càrrec de la **Cèlia Cuenca**

La ponència es va centrar en la figura d'Onofre Alsamora a partir de les dades recollides al treball de fi de carrera dut a terme per la mateixa Cèlia Cuenca. Aquest últim es pot consultar al repositori de la UPF (<https://repositori.upf.edu/handle/10230/25239>).

5 de setembre

L'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya: un projecte de recerca amb la fotografia com a eina bàsica

a càrrec d'en **Lluís Calvo**

L'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya (AEFC) es va crear el novembre de 1915 pel Dr. Tomàs Carreras i Artau a la seva càtedra d'Ètica de la Universitat de Barcelona, tot comptant amb el més que inestimable ajut del seu alumne Josep Maria Batista i Roca. Tots dos, mestre i alumne, esdevingueren autèntics pilars de la recerca etnogràfica en el seu moment que, com a novetat, va incorporar la fotografia com a eina bàsica de la recerca.

3 d'octubre

La llanterna màgica, de Robertson a la triple llanterna

a càrrec d'en **Jordi Artigas i Candela**

La llanterna màgica era tant sols una invenció científica durant els segles XVI i XVII que es va anar perfeccionant. Però no fou fins a finals del XVIII en que el belga Étienne-Gaspard Robert, dit Robertson, el convertí en l'espectacle audiovisual de moda a l'època de la Revolució francesa, l'anomenà la "Fantasmagoria" i a més fou el creador del "Fantascope" o projector mòbil d'imatges.

7 de novembre

El silenci de la boxa. La fotografia de boxa

a càrrec de la **Núria Martínez**

L'objectiu de la investigació de la conferenciant va ser recuperar un capítol essencial de la fotografia de l'esport de la boxa a Catalunya, entrelaçant-lo amb la

contemporaneïtat a través d'un seguit de projectes d'uns autors determinats, i de la seva obra personal com a fotògrafa.

12 de desembre

De los daguerrotipos a la digitalización: fotografía mexicana

a càrrec de **John Mraz**

Una mirada a la fotografia mexicana des del segle XIX fins els fotògrafs més representatius del fotoperiodisme i la fotografia artística del segle XX: retratistes, la fotografia de la Revolució Mexicana i autors com Nacho López, los Hermanos Mayo, Héctor García, Tina Modotti, Manuel Álvarez Bravo i Graciela Iturbide.

ACTIVITATS DIVERSES DE DIFUSIÓ

En el present apartat es descriuen activitats de contingut divers, no regulars, que han tingut com a objectiu principal difondre la fotografia entre els socis de l'associació.

16 de febrer

visita guiada a l'exposició *Distinció. Un segle de fotografia de moda*, a càrrec del seu comissari Juan Naranjo, al DHUB de Barcelona

20 de febrer

visita guiada a l'exposició *Francesc Casañas i Riera*, al Museu de Sabadell

26 de febrer

seminari *La fotografia i la digitalització massiva de documents*, al Parc Tecnològic de Barcelona Activa (amb la col·laboració d'Adhoc Synectic Systems, S.A. i de Barcelona Activa)

10 de març

visita guiada a les exposicions *Miserachs Barcelona i A.XMI* a càrrec de la Marta Vega, responsable de la Biblioteca i la Carlota Gómez, Coordinadora de l'exposició, al MACBA

6 d'abril

visita guiada a l'exposició *Pérez de Rozas. Crònica gràfica de Barcelona 1931-1954*, a l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona

12 d'abril

visita guiada a l'exposició *Agustí Centelles (1909-1985). Memòries d'un fotògraf*, a càrrec de **Sergi Centelles**, al Centre d'Interpretació del Patrimoni Històric La Caserna de Martorell

3 de maig

visita guiada a l'exposició *Barcelona. La metròpoli en l'era de la fotografia 1860-2004*, a càrrec d'en **Jorge Ribalta**, a La Virreina

5 de juliol

visita guiada a l'exposició *Toni Catany. D'anar i tornar*, a càrrec d'en **Toni Garau**, comissari de l'exposició i president de la Fundació Toni Catany de Lluçmajor, Sala d'exposicions La Pedrera

20 de juliol

visita guiada a l'exposició *Cineastes al seu lloc. Retrats d'Óscar Fernández Orengo* a càrrec de l'**Óscar Fernández**, comissari de la mostra, a la Filmoteca de Catalunya

14 de setembre

visita guiada a l'exposició *Carles Fontserè: photocitizen. Els projectes pendents* a càrrec de **Núria F. Rius**, comissària de la mostra, al Centre Cultural Terrassa

15-25 de setembre

Exposició Anònims. *Retrats de 1940 Joan Sorli* i el *cicle de col·loquis Retrats al Ras* organitzats per l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre, la Residència d'Investigadors del CSIC-Generalitat de Catalunya i l'Associació Cultural Fotoconnexió

Col·loquis: Núria F. Rius "Els inicis del fotògraf ambulat. Tecnologia, ciutadania i cultura fotogràfica", Enric Mestres Illamola "Humans of Barcelona, una descripció de la ciutat a través del seu paisatge humà", Albert Curto Homedes "Anònims. L'expressivitat del retrat improvisat", Jordi Baron Rubí "Barcelona, un fitxer antropològic", Salvador tió Sauleda

"El fracàs de The Automatic Photograph Company origen de la càmera minutera"

6 d'octubre

5è aniversari de Fotoconnexió. L'acte va incloure sessions de retrat fotogràfic individual i en grup dirigit per Mariano R Blanco i ajudants i el sorteig entre els

assistents de tres fotografia signada i obsequiada per Josep Maria Ribas Prous (tiratge fotogràfic químic fet per l'autor)

27 d'octubre (Dia Internacional de l'Audiovisual)

visita guiada a la **col·lecció** de cinema de **Josep Maria Queraltó**, a la Fundació Josep Maria Queraltó

10 de novembre (Celebració del 177è aniversari de la primera fotografia feta a Barcelona)

presentació del directori Clifford, a càrrec de **Roger Marcet**, **Enric Cobo**, María de los Santos García Felguera, **Ricard Marco**, **Jep Martí** al Museu Marítim de Barcelona

16-18 de novembre presentació de dos comunicacions sobre el **directori Clifford**, a càrrec de Jep Matí i Miquel Àngel Pintanel, i el **projecte Boix**, càrrec de Ricard Marco i Ramon Barnadas, a les Jornades Imatge i Recerca de Girona

12-15 de desembre

6a setmana de la fotografia al Centre Artístic de Sant Lluç

12 de desembre

Fototertúlia **De los daguerrotipos a la digitalización: fotografía mexicana** a càrrec de **John Mraz**, historiador, professor i comissari d'exposicions

Inauguració de l'exposició **La fotografia de Cintet Rifà Anglada. Una mirada etnogràfica (1900 – 1930)**

13 de desembre

Conferència **Carles Fontserè (1916-2007): del cartellisme a la fotografia** a càrrec de **Josep Rigol** amb la col·laboració de **Núria F. Rius**, comissaris de fotografia

13 i 15 de desembre

Taller **Trucs per a fotografiar espais i obres d'art** a càrrec dels fotògrafs **Martí Gasull** i **Korina Kaisershot**

15 de desembre

Taula rodona **Produir, exposar i col·leccionar fotografia** a càrrec d'**Anna Belsa Soler**, galerista d'*El quadern robat i els fotògrafs Jordi Casañas i Miquel Casanelles*

PROJECTES

FOTOS EN CONSERVA

El projecte de “Fotos en conserva” té per objectiu oferir unes primeres pautes per a la identificació i conservació de documents fotogràfics a aquelles persones que conservin fotografies en el seu àmbit domèstic així com a institucions arxivístiques locals. La metodologia del taller consisteix en la realització de sessions estructurades en quatre parts (història, arxivística, conservació i digitalització), en les quals es combinen sessions teòriques amb la presentació d'exemples pràctics.

El projecte va arrancar l'any 2012 i actualment l'equip que el porta a terme està format per Pep Parer, Mayte Lingg, Christina Guldager i Núria F. Rius.

Calendari 2016

2 i 19 de març a la Casa Elizalde

21 de maig al Museu Marítim de Barcelona

8 de juny a la Casa Elizalde

9 de juny a l'Arxiu Municipal de Sant Andreu i de Sant Martí

"Fotos en conserva", Museu Marítim de Barcelona. Fotos: Laura Covarsí (baritayplata.com)

FONS FOTOGRÀFIC FRANCESC BOIX

L'any 2013 Fotoconnexió es va oferir a tractar un fons amb alguns negatius de la Guerra Civil espanyola adquirit per la Comissió de la Dignitat. Ben aviat es va poder comprovar que el material estava compost per imatges fetes per dos autors. En un cas les fotografies van ser produïdes abans de la guerra, mentre que l'altre es van obtenir al costat dels soldats republicans que hi van participar. Poc després, la Comissió de la Dignitat i Fotoconnexió arribaven a la conclusió de que l'autor de les imatges bèl·liques era el fotògraf Francesc Boix.

La feina arxivística del grup de treball de Fotoconnexió va acabar l'any 2015, i durant el 2016 s'han dut a terme importants activitats de difusió.

El 14 de setembre Fotoconnexió va ser convidada a l'acte de lliurament del Fons Boix, efectuat per la Comissió de la Dignitat a l'Arxiu Nacional de Catalunya, i que va tenir lloc al Palau Moja de Barcelona amb

el conseller de Cultura de la Generalitat.

Acte de lliurament del Fons Boix a l'Arxiu Nacional de Catalunya. Foto: Ricard Marco

Durant les jornades Imatge i Recerca de Girona (17-18 de novembre) es va presentar una comunicació sobre la feina realitzada per Fotoconnexió. També, durant tot el congrés, es van exhibir uns cartells explicatius.

Poc després, a finals de mes, i a partir de la proposta i esquema feta pel grup a finals de 2015 a Ara Llibres, s'editava *Els primers trets de Francesc Boix*, del qual també hi ha una versió en castellà. La publicació compta amb textos de membres de Fotoconnexió realitzats a partir de la documentació generada durant el procés de tractament del fons. A més, totes les imatges incloses han estat digitalitzades i tractades per membres del grup de treball.

Finalment, el 15 de desembre s'inaugurava a la seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs l'exposició que sobre Boix va comissariar Fotoconnexió, una exposició que ha estat sol·licitada per diverses entitats per a l'any 2017 i que a Lleida han visitat 4868 persones.

L'exposició i el llibre han estat motiu d'atenció per part de la premsa generalista, amb una molt bona crítica (Ara, 4 de desembre; El Punt-Avui i Segre el 16 de desembre; i el Periódico, 18 de desembre).

Portada del llibre editat per Ara Llibres a partir de la idea original de Fotoconnexió

Inauguració de l'exposició de Boix a Lleida. Foto: Servei d'Audiovisuals de l'IEI

DIRECTORI CLIFFORD

Clifford neix per la necessitat de tenir un panorama clar de la localització i del moviment dels fotògrafs en el territori, que al llarg del segle XIX formava part d'una àmplia regió geogràfica que configurava l'Estat espanyol. A finals de segle els fotògrafs es van establir de forma més fixa per exercir la professió i paral·lelament va créixer l'afició per la fotografia.

Fotoconnexió va iniciar el projecte del directori Clifford l'any 2012, però el seu camí ja havia començat l'any 2006. El seu gestor, Jep Martí Baiget, historiador de la fotografia i soci fundador de Fotoconnexió, ha dedicat deu anys de recerca personal a recollir i crear les dades que configuren l'actual Clifford. Totes les dades incloses en el directori estan documentades en fonts arxivístiques, bibliogràfiques, hemerogràfiques o fotogràfiques. Tot i així, encara en falten i ben segur que haurem d'anar corregint errors, malgrat tot, creiem que ha arribat el moment d'obrir-lo a la consulta pública d'historiadors, col·leccionistes, fotògrafs, arxivers, conservadors, restauradors i de tot el públic en general.

Posar el directori de fotògrafs Clifford a l'abast del gran públic té per a Fotoconnexió dos objectius fonamentals. El primer, facilitar una eina de consulta que a partir d'ara creiem que serà imprescindible per avançar en la història de la fotografia en el territori que abasta. El segon, fer possible que entre tots arribem a oferir un directori complet dels fotògrafs que el segle XIX van exercir la fotografia a Espanya, ja fossin professionals o amateurs, en el sentit més ampli que vulguem donar a aquests termes.

L'objectiu del Directori Clifford

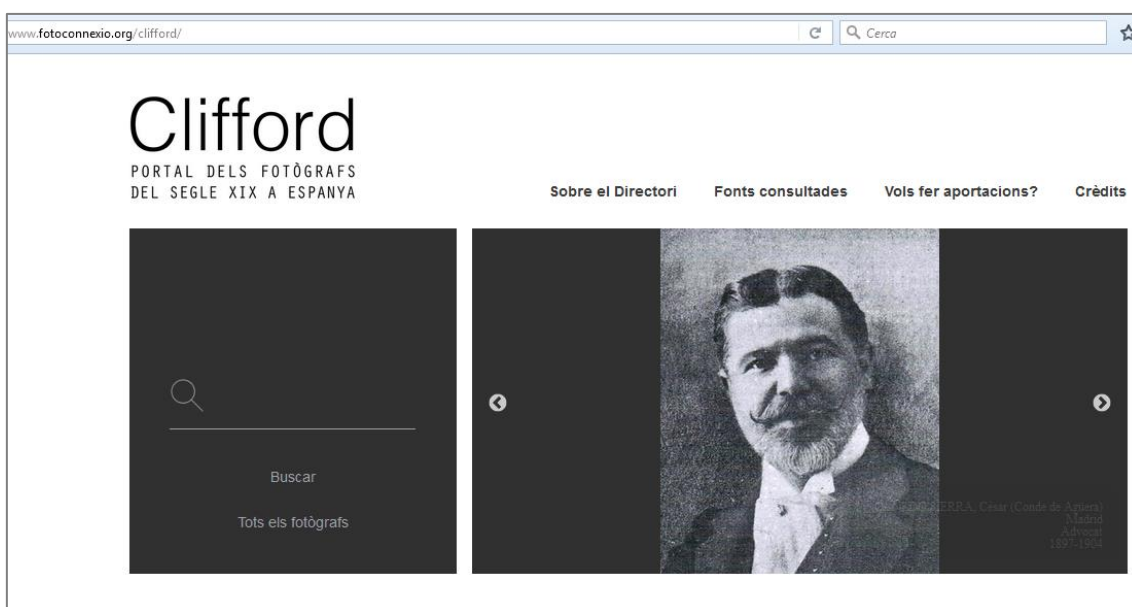
Que qualsevol historiador de la fotografia, qualsevol persona relacionada professionalment amb la fotografia (fotògrafs, arxivers, conservadors, museògrafs, documentalistes, restauradors, conservadors) i qualsevol altre ciutadà del món, tingui a la seva disposició un accés fàcil a les dades bàsiques dels fotògrafs que van exercir en territoris de l'Estat espanyol al llarg del segle XIX, visualitzant en una sola cerca tots els llocs on van exercir i durant el període en que ho van fer, sigui quin sigui l'origen i la procedència del fotògraf.

Denominació

Charles Clifford (Gal·les, ca 1820 - Madrid, 1863) és, sense cap dubte, una figura essencial de i per la història de la fotografia a Espanya. El sol esment del seu nom en l'àmbit de la fotografia és sinònim de pioner i de qualitat fotogràfica incomparable. Denominar aquest directori amb el seu nom és una petita aportació a la seva divulgació, però sobretot representa per al directori de fotògrafs una autoexigència de situar-se a l'alçada del que el nom Clifford implica.

Continguts

El directori Clifford té la voluntat d'incloure tots els fotògrafs del segle XIX a Espanya, però també aquelles altres persones que treballaven de bracet amb aquests fotògrafs al seu estudi: retocadors, pintors de fotografies, il·luminadors, miniaturistes, sempre i quan la seva feina s'exercís amb el paper fotogràfic com a suport. Hi hem contemplat una sola excepció, la inclusió d'aquells pioners que van intervenir directament en l'execució dels primers daguerreotips fets a Barcelona i a Madrid l'any 1839, i la dels traductors de les primeres edicions del manual de Daguerre, tot i que en alguns casos no tinguem constància que haguessin fet materialment cap fotografia. A tots ells els hem tractat com a pioners de la fotografia a Espanya.

Home page del Portal Clifford

AMICS I COL-LABORADORS

Amics i Col·laboradors de Fotoconnexió poden ser totes aquelles institucions o entitats que, de manera lliure i voluntària, tinguin interessos comuns amb els objectius i finalitats de la nostra associació.

En el cas dels Amics de Fotoconnexió la relació entre ambdues entitats es concretarà amb la firma d'un conveni, mentre que amb els Col·laboradors només caldrà un acord verbal, per carta o correu-è i, en tots dos casos, la vinculació amb Fotoconnexió es podrà rescindir voluntàriament per qualsevol de les dues parts.

Els Amics i Col·laboradors de Fotoconnexió:

- I. Tenen dret a rebre i compartir informació de les activitats de Fotoconnexió i donen suport als seus projectes, la cessió de mitjans i/o espais i la inserció dels respectius logotips per fer-se difusió mútua a través dels respectius webs i xarxes socials.
- II. Són entitats jurídiques i no persones físiques que no tenen dret a vot a l'Assemblea, ni poden formar part de la Junta Directiva de Fotoconnexió.

AMICS

Arqueologia del Punt de Vista

Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya

Cercle Cartòfil de Catalunya

Museu Marítim de Barcelona

EGM Laboratori fotogràfic

Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta

Fotografia Daguerre

COL-LABORADORS

Adhoc Synectic Systems, S.A.

Agrupació Fotogràfica de Catalunya

Ara Llibres editorial

Arte & Memoria

Arxiu Comarcal del Baix Ebre

Arxiu Fotogràfic de Barcelona

Arxiu Històric de Sabadell

Biblioteca Poble-Sec – Francesc Boix
Casa de Cultura de la Diputació de Girona
Casa Elizalde
Cercle Artístic de Sant Lluç
Centre d'Art Tecla Sala
Centre Cívic Pati Llimona
Centre de Recerca i Difusió de la Imatge de Girona
Centre Excursionista de Catalunya
Comissió de la Dignitat
Copialab
Editorial Efadós
Elisava. Escola Universitària de Disseny i enginyeria de Barcelona
Estudio Tx-lab
Filmoteca de Catalunya
Foto K
Fundació Catalunya - La Pedrera
Fundació Jordi Sierra Fabra
Fundación Aula de Cine Colección Josep M. Queraltó

GRACMON Grup de Recerca en Història de l'Art i del Disseny Contemporanis de la UB
INSPAI Centre de la Imatge. Diputació de Girona
Institut Amatller d'Art Hispànic
Institut d'Estudis Ilerdencs
Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)
Museu d'Art Jaume Morera
Museu del Disseny de Barcelona
Museu d'Història de Catalunya
Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)
Museu del Ter
Parròquia de Sant Medir
Photographic Social Vision
Residència d'Investigadors del CSIC-Generalitat de Catalunya
Revela-T Festival de Fotografia Analògica
Sants 3 Radio. La ràdio local de Sants-Montjuïc
SCAN Festival Internacional de Fotografia
Universitat Pompeu Fabra (UPF)